

K životnímu jubileu Dilbar Alijevojé

V pátek 23. června 2006 se k životnímu jubileu významné slovenské socioložky Dilbar Alijevojé, docentky Filozofické fakulty Komenského univerzity v Bratislavě, uskutečnil v budově Sociologického ústavu Slovenské akademie věd malý sociologický seminář na téma *Tvář jako sociální nástroj*. Téma, které s největší pravděpodobností zvolila sama jubilantka, odpovídá jejím dlouhodobým i aktuálním zájmům – tématu lidské osobnosti ve společenských interakčních kontextech, lidské identity a jejích proměn v pozdně moderních společnostech, fenomenologii žitého světa atd. Ve všech a mnoha dalších souvislostech se téma „tváře“ zračí. Jubilantka ve svém dynamicky a zaujatě předneseném výkladu plném asociací historických, uměleckých, tedy výtvarných i literárních, ale současně nepostrádajícím úsměvný nadhled – demonstrováný třeba komparacemi fotografií státníků naší doby s oficiálními portréty panovnických rodů –, načrtla svou představu možné „nové disciplíny“, či skromněji, nové sociologické optiky, která by se opřela o to, co o lidské podobě dávno víme z jiných věd, a o samostatná sociologická pozorování. Dlužno říci, že čas jubilantku nejen nepoznamenal, ale jakoby jí ještě přidal na osobitosti, nápaditosti a odvaze, kterou ostatně nikdy nepostrádala.

Dilbar Alijevojá se narodila v Moskvě, absolvovala filozofii na Moskevské státní univerzitě v roce 1958 a do roku 1965 pracovala ve Filozofickém ústavu AV SSSR. Do Bratislavy přišla v roce 1965, aby zde našla svůj druhý domov. Vztahy se sovětskými („mnohonárodnostními“) kolegy v oboru, tedy ve filozofii a později v sociologii, nikdy sice nepřerušila, ale byly to vztahy neutilitární, selektivní – k jejím kolegům patřili výhradně ti, kteří tvořili progresivní křídlo sovětského společenskovědního myšlení a kteří se výrazně zasloužili o jeho obrodu a renesanci. U nás se od počátku věnovala ustavující se sociologii a k jejímu rozvoji přispěla řadou statí, jež k nám uváděly (nikoliv s dogmatickou oficiální kritičností, ale naprosto věcně) zejména ony koncepce a směry, jež dnes označujeme souhrnně jako „interpretativní“, tedy fenomenologickou sociologii, pokusy o ustavení existencialismu v sociologii, francouzskou „imaginativní“ sociologii, sociologii každodennosti, etnometodologii atd. Toto její usilování vyústilo v poněkud paradoxně dodnes nepřekonanou monografii *Súčasná americká sociológia*, která vyšla v roce 1986 (Bratislava: Pravda, 307 s.) a která by mohla být bez změny reprintována: tím budiž řečeno, že její obsah nezastaral a její forma v ničem neustupovala vnějším ideologickým tlakům. Dilbar Alijevojá prostě zůstávala vždycky sama sebou, originální, umírněně provokativní a podle slov studentek a studentů navíc nadaná fenomenální pamětí.

K malému semináři patřilo několik pozoruhodných odborných nebo příležitostných příspěvků. Magda Vášáryová, žákyně Dilbar Alijevojé, přednesla brilantní sociologickou úvahu, jež de facto dokládala, že na sociologii není nutno zapomenout ani v uměleckých a diplomatických službách. Dále zazněla vystoupení Vladimíra Krivého, který pozdravil jubilantku jménem Sociologického ústavu SAV, Pete-

ra Guráně, Ludmily Benkovičové, Gabriely Lubelcové – a Miloslava Petruska za „české účastníky“, k nimž patřili ještě Alena Miltová a spolupracovníci Dilbar Alijevové z posledních let Josef Alan a Zdeněk Konopásek. Setkání, při němž byla jubilantce děkanem Filozofické fakulty UK Bratislava doc. Antonem Eliášem a proděkanem doc. Jánem Sopóciem předána čestná medaile, moderovala Zuzana Kusá, která nepochybně důstojně reprezentuje kontinuitu mezi učitelkou a žákyněmi a žáky: Dilbar Alijevová si je prý všechny pamatuje jménem, omlouvala se pouze, že děvčata zná jenom jejich „dievčienskymi menami“, tedy „za svobodna“.

Pro českou sociologii znamenala Dilbar Alijevová velmi mnoho: svými znalostmi, kontakty a nesmírnou osobní přitažlivostí a přesvědčivostí spoluutvářela prostředí, v němž jsme mohli přežít i v dobách, kdy nám bylo opravdu nepříteliš dobře. Alijevovou jsme znali a četli, ale především jsme si jí vážili. Ne každý se může u příležitosti svého životního jubilea ohlédnout za svým dílem, za stopou, kterou zanechal, s tak oprávněnou hrdostí jako právě Dilbar Alijevová. Protože jejím dílem je nejen konvolut vědeckých textů, ale – možná především – velká skupina absolventů oboru, kteří její zásluhou vyšli jako odborníci solidní a lidé mravně konzistentní. Přejme jubilantce ještě mnoho plodných a šťastných let spolu s poděkováním české sociologické obce za všechno, co i pro ni vykonala.

-mp-